

تاریخ وصول: ۱۳۹۴/۰۷/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۹/۱۱

جنگ نرم علیه تشیع؛ بازنمایی شیعه در وبلاگ‌های فارسی زبان معاند

حسن بشیر
سارا طالبی*^۱
محمد رضا نجارزاده

۱- دانشجوی دکترای ارتباطات، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

این نوشتار در صدد آن است تا با بررسی و تحلیل وبلاگ‌های گروه‌های تکفیری معاند شیعه، به بازنمایی شیعیان از منظر این گروه‌ها بپردازد. در این راستا، تحلیل محتوای وبلاگ‌ها نشان می‌دهد؛ اختلافات ابراز شده در فضای مجازی از طریق وبلاگ‌ها دارای وجوه مشترکی همچون اتهام شرک به شیعه، تعمیم برخی رفتارهای ناصحیح شیعیان به مذهب تشیع و مخالفت با وحدت شیعه و سنی می‌باشد، که تحلیل گفتمان انتقادی این مطالب، حاکی از رسوخ تفکرات وهابی در این موضوعات دارد.

واژگان کلیدی: وبلاگ، گروه‌های تکفیری، شیعه، تحلیل گفتمان، ایران.

۶۹

دوفصلنامه مطالعات
قدرت نرم

سارا طالبی و همکاران
جنگ نرم علیه تشیع؛ بازنمایی شیعه در وبلاگ‌های فارسی زبان معاند

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران به دلیل ماهیت فرهنگی توجیه‌دهی کثیری از مسلمانان و حتی غیرمسلمان جهان را به عنوان مدلی بی‌نظیر به خود اختصاص داد و در حقیقت این رویداد در بیداری مسلمانان جهان و نوزایی باورهای دینی نقش عمده ای ایفا نمود. (سالار، ۱۳۸۲: ۱۸)

برای مقابله با این رویداد، مثلث شیعه‌هراسی، اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی تاکتیک اصلی جنگ نرم علیه ایران، جهت حفظ نظم جدید جهانی ابرقدرتها و تداوم پروژه جهانی سازی بوده است. در این خصوص ایران‌هراسی در سطح منطقه‌ای، شیعه‌هراسی در سطح فرا منطقه‌ای و اسلام‌هراسی در بعد جهانی سطوح پرداخت این موضوعات را نشان می‌دهد.

در حقیقت ناتوانی کشورهای عربی وابسته، در مشروعیت بخشی به خود سبب شده است ایران به عنوان تنها کشور مستقل منطقه با دموکراسی مردمی، به عنوان یک الگوی منطقه‌ای در نزد اعضای جوامع شناخته شده و منجر به طراحی پروژه «اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی» در رسانه‌های جهانی گردد. آنچه که از این حرکت جدید میتوان استنباط کرد، ایجاد نوعی از همگرایی رسانه‌ای میان اسلام‌هراسی، ایران‌هراسی و شیعه‌هراسی است (بشیر، ۱۳۹۰).

چارچوب مفهومی؛

- ارتباطات میان فرهنگی:

ارتباطات میان فرهنگی هنگامی ظهور می‌کند که مردمانی با فرهنگ یا پاره فرهنگهای هویتی متفاوت به ارتباط میان خود پردازند. (Jandt, 1995, p408)

در این میان، فرد هنگامی نیازمند آگاهی از راز و رمزهای ارتباطات میان فرهنگی می‌شود که در یک حس فرهنگی^۱ خود را متمایز از دیگران ببیند (Jandt, 1995, p7). دین و مذهب به عنوان یکی از مهمترین عوامل تاثیرگذار بر فرهنگ سبب تفاوت‌های رفتاری در پیروانشان می‌شود.

اوربه^۲ چنین استدلال میکند که اعضای گروه هم فرهنگ معمولاً برای تعاملات خود با اعضای گروه مسلط سه هدف را دنبال می‌کنند:

۱. همسان سازی (برای مثال تبدیل شدن به بخشی از فرهنگ رایج)،

۲. همسازی (برای مثال سعی در قبولاندن اعضای گروه هم فرهنگ به اعضای گروه مسلط) و

۳. جداسازی (برای مثال عدم پذیرش امکان ایجاد پیوندهای مشترک با اعضای گروه مسلط). سایر عواملی که بر ارتباطات اعضای گروه هم فرهنگ اثر می گذارند عبارتند از حوزه تجربیات (برای مثال تجارب گذشته)، تواناییها (برای مثال توانایی افراد برای به مورد اجرا گذاشتن اعمال گوناگون)، بافت موقعیتی (برای مثال، آنها کجا با اعضای گروه مسلط به برقراری ارتباط می پردازند؟) هزینه ها و پاداشهای موجود و رویکرد ارتباط گر.

- نظریه چارچوب سازی^۳ :

چارچوبها، ساختارهای شناختی اساسی و بنیادی هستند که نحوه ارائه و ادراک واقعیت را تعیین و به فرد کمک می کنند، تا بتواند دنیای اطراف خود را تفسیر کند. بدین لحاظ، چارچوبها را می توان طرح واره های شناختی دانست که بر نحوه ادراک و فهم ما از واقعیت تاثیر می گذارند. در قلمرو مطالعات و پژوهش های ارتباطی، چارچوب سازی به این معناست که رسانه ها نه آینه ای برای انعکاس واقعیت، بلکه سازنده واقعیت و شکل دهنده به آن هستند (مهدی زاده، ۱۳۹۱، ص ۸۲).

از نظر لاکلاو نمی توان از چارچوب سازی احتراز کرد. در مسایل سیاسی این سبک بخش اصلی سخنرانی های سیاسی است. او تاکید می کند چارچوب سازی باید به صورت عمدی از سوی ارتباط گر انجام بگیرد.

چارچوب سازی مبتنی بر این فرض است که نحوه توصیف یک موضوع و رویداد در گزارش های خبری، بر چگونگی درک آن موضوع و رویداد توسط مخاطب تاثیر می گذارد (شیفل و تیوکسبری، ۲۰۰۷، ص ۱۱ به نقل از مهدی زاده، ۱۳۹۱، ص ۸۲).

«بنابراین، کار رسانه ها تنها انتخاب رویداد و حوادثی خاص از میان رویدادهای زیاد نیست، بلکه معنی دادن به آن نیز هست. رسانه ها ناگزیرند حوادث و رویدادها را برای مخاطبان شان مهم و با اهمیت نشان دهند؛ لازمه این کار نیز جای دادن خبر در متن یک روایت یا داستان است (استریت، ۱۳۸۴:۶۰ به نقل از مهدی زاده، ۱۳۹۱، ص ۸۲).

فرایند چارچوب سازی رسانه ها شبیه ساخت چارچوب برای خانه است که متناسب با اشیایی که در آن قرار می گیرد، برای آن چارچوبی تهیه می شود؛ ارتباط گر نیز متناسب با محتوای پیام خود، قالب و ساختاری را برای آن انتخاب می کند (همان، ص ۸۳).

- بازنمایی:

بازنمایی نه انعکاس و بازتاب معنای پدیده‌ها در جهان خارج، که تولید و ساخت معنا بر اساس چهارچوب های مفهومی و گفتمانی است (مهدی زاده، ۱۳۸۷، ص ۱۰). استوارت هال بازنمایی را به معنای استفاده از زبان برای بیان نکته معناداری درباره جهان می‌داند؛ فرآیندی که معنا از طریق آن تولید و بین اعضای یک فرهنگ مبادله و توزیع می‌شود. لذا «معنا» به واسطه نظام بازنمایی شکل می‌گیرد و ساخته می‌شود (مهدی زاده، ۱۳۸۷، ص ۲۲).

بنابراین هال (۱۹۹۷) زمانی که از فرایندهای بازنمایی صحبت می‌کند و اصطلاح «نظام بازنمایی» را برای بیان نظام مفهومی خود جعل می‌کند از ۲ مرحله صحبت می‌کند:

۱. نظامی مشتمل بر تمام گونه‌های موضوعات، افراد و حوادث که بواسطه مجموعه‌ای که آنرا «بازنمایی ذهنی»^۴ می‌نامیم، اشکال مختلفی از مفاهیم را سازماندهی، دسته بندی و طبقه‌بندی می‌کنیم و بواسطه چنین نظام طبقه‌بندی می‌توان بین هواپیما و پرنده (با وجود اینکه هر دو در آسمان پرواز می‌کنند) تفاوت قائل شد.

۲. در یک مرحله بالاتر، ما این مفاهیم را با یکدیگر به اشتراک می‌گذاریم و به اصطلاح معانی فرهنگی مشترکی را می‌سازیم تا تفسیری واحد نسبت به جهان را به اشتراک بگذاریم. بنابراین صرف وجود مفاهیم کافی نیست و ما نیاز به مبادله و بیان معانی و مفاهیم داریم و این امر ما را به نظام بازنمایی دیگری سوق می‌دهد که همانا نظام «بازنمایی زبانی» است (ص ۱۸).

یکی از راهبردهای سیاست بازنمایی «کلیشه سازی»^۵ است که مردم را تا حد چند خصیصه یا ویژگی ساده تقلیل می‌دهد. کلیشه عبارت است از تنزل انسان‌ها به مجموعه‌ای از ویژگی‌های شخصیتی مبالغه آمیز و معمولاً منفی. در نتیجه کلیشه‌ای کردن شخصیت‌ها عبارتست از تقلیل دادن، ذاتی کردن، آشنا کردن و تثبیت «تفاوت» و از طریق کارکرد قدرت، مرزهای میان «بهنجار» و «نکبت بار»، «ما» و «آنها» را مشخص کردن (مهدی زاده، ۱۳۸۷، ص ۱۹).

هال (۱۹۹۷) ادامه می‌دهد: کلیشه‌ها از نابرابری های قدرت حمایت می‌کنند. قدرت همواره در مقابل فرودستان و گروههای طرد شده قرار می‌گیرد (ص ۲۵۸).

هال در مقاله «نمایش دیگری» به مفهوم بنیادین «دیگری» به عنوان یکی دیگر از مفاهیم بنیادین در بازنمایی اشاره می‌کند. وی بحث خود را با این سؤال آغاز می‌کند که ما چگونه مردم و مکانهایی که به وضوح «متفاوت» از ما هستند را نمایش می‌دهیم و چرا

تفاوت، مفهومی مناقشه انگیز در بازنمایی است؟ او در جواب به این سؤالات به شیوه های بازنمایی در فرهنگ عامه به عنوان عرصه بروز تفاوت‌ها معطوف می‌شود و ردپای استراتژی‌های بازنمایی از قبیل طبیعی‌سازی و کلیشه‌سازی را در گزارش‌های روزنامه‌ها درباره مهاجران و سیاهپوستان، منازعات نژادی، جنایتهای شهری و فیلمها و مجلات مورد بررسی قرار می‌دهد و معتقد است که بازنمایی موضوعی پیچیده است بویژه زمانی که با "تفاوت"ها سروکار داشته‌باشیم، با احساسات، نگرش‌ها، عواطف، ترس و اضطراب در بیننده همراه است که در سطوح عمیق‌تری از آنچه ما به عنوان "عرف عام" می‌نامیم می‌تواند عمل کند (ترکان عینی زاده آجی چای، ۱۳۸۹، به نقل از Hall, ۱۹۹۷).

- گفتمان:

فوکو معتقد است که بازنمایی و درکی که ما از جهان و اشیا داریم، درون گفتمان و در محدوده قید و بندهای آن شکل گرفته و معنا دار می‌شود و لذا تنها راه درک واقعیت از گفتمان و از ساختارهای گفتمانی می‌گذرد. گفتمان هم در تولید و هم در قرائت متون و هم در زمینه‌ی معنا بخشیدن به تجربه نقش دارد. در گفتمان، قدرت و دانش به هم پیوند می‌خورند به طوری که قدرت شیوه فهم را تولید می‌کند؛ از این رو نحوه شناخت از جهان ثابت نیست (سخنی: ۱۳۸۹).

گفتمان مجموعه‌ای از گزاره‌ها یا باورهایی است که تولید دانش می‌کنند و این دانش در خدمت منافع گروه یا طبقه خاصی قرار می‌گیرد (هال، ۱۳۸۶، ص ۶۴).

گفتمان‌ها به طور نظام مند موضوعات و سوژه‌هایی را شکل می‌دهند که خود سخن می‌گویند، موضوعات را می‌سازند و خود را پنهان می‌کنند (حقیقت، ۱۳۸۵، ص ۴۴۶).

در زبان متعارف، گفتمان به بیان ساده «مجموعه‌ای منسجم یا معقول از گفتار یا نوشتار؛ سخن یا سخنرانی است». ولی در اینجا از این واژه به نحوی تخصصی‌تر استفاده می‌کنیم.

گفتمان مجموعه‌ای از گزاره‌هایی است که زبانی برای صحبت کردن راجع به - به عبارتی نحوه‌ای از بازنمایی - نوع خاصی از دانش درباره موضوعی تجهیز می‌کند. گفتمان شامل

یک گزاره نمی‌شود، بلکه چندین گزاره با هم درکارند تا چیزی را شکل دهند که میشل فوکو «صورت بندی گفتمانی» می‌خواند (هال، ۱۳۸۶، ص ۶۲).

روش تحلیل گفتمان:

مهمترین اهداف تحلیل گفتمان عبارتند از:

۱. نشان دادن رابطه‌ی بین نویسنده، متن و خواننده
۲. روشن ساختن تأثیر بافت متن (واحدهای زبانی) و بافت موقعیتی (عوامل اجتماعی)
۳. نشان دادن موقعیت خاص تولیدکننده گفتمان
۴. آشکار ساختن رابطه‌ی بین متن و ایدئولوژی
۵. ارائه روش جدیدی در مطالعه‌ی متون، رسانه‌ها، فرهنگ‌ها (اباذری و کریمی، ۱۳۸۵: ۱۵۷ به نقل از بشیر، چابکی، مهربانی فر، ۱۳۹۰)

تحلیل گفتمان در هرمنوتیک با ریشه‌های روانشناختی از دیدگاه شلایر ماخر و با ریشه‌های جامعه‌شناختی از نظریات گادامر بهره می‌گیرد. اساس هرمنوتیک گادامر تأکید دارد که مهنای متن می‌تواند مستقل از آگاهی فردی وجود داشته باشد. او معتقد به نظریه استقلال معنای ذاتی *semantic autonomy* است.

در نظرات میشل فوکو (که می‌توان از او بعنوان بنیانگذار تحلیل گفتمان یاد کرد) تأکید بر این است که رابطه‌ای تعاملی بین *text* و زمینه *context* وجود دارد. همچنین رابطه‌ای تعاملی و دیالکتیکی بین "گفتمان، قدرت، معرفت و حقیقت" وجود دارد. مهمترین دستاورد فوکو را تحلیل روابط قدرت و معرفت می‌دانند.

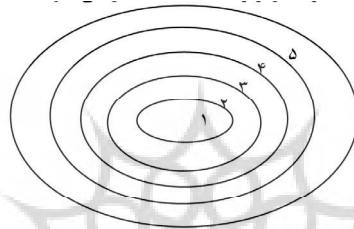
در تحلیل گفتمان مجموعه شرایط اجتماعی، زمینه وقوع متن یا نوشتار، گفتار، ارتباطات غیرکلامی و رابطه ساختار و واژه‌ها در گزاره‌ای کلی نگریسته می‌شود.

بنابراین، تحلیل گفتمان "چگونگی تبلور و شکل‌گیری معنا و پیام واحدهای زبانی را در ارتباط با عوامل درون زبانی (زمینه متن) واحدهای زبانی، محیط بلافصل زبانی مربوطه و نیز کل نظام زبانی) و عوامل برون زبانی (زمینه اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و ارتباطی و موقعیتی)" بررسی می‌کند.

دلیل به کار بردن روش تحلیل گفتمان، برای بررسی وبلاگهای گروه‌های تکفیری ایرانی، کشف محورهای گفتمانی، ایدئولوژی پنهان در ورای متن، بررسی ناگفته‌های متن در خصوص شیعه‌هراسی و بررسی تأثیر گفتمان وهابیت در گفتمان‌های بینامتنی وبلاگها است.

شیوه پیشنهادی تحلیل گفتمان:

تا کنون روش‌های مختلفی برای تحلیل گفتمان ارائه شده است اما در این مقاله از پدام^۷ که توسط دکتر بشیر ارائه شده و در چندین تحقیق دانشگاهی و مقاله علمی روایی آن مورد آزمایش و تایید قرار گرفته است، استفاده می‌شود^۸. این روش شباهت‌هایی با روش فرکلاف که مبتنی بر سه مرحله "تبیین"، "تفسیر" و "توصیف" (فرکلاف، ۱۳۷۹) داشته اما به لحاظ عملیاتی‌تر بودن و سادگی انجام فرایندهای آن مورد استفاده قرار گرفته است. در این تکنیک ۵ لایه تحلیل که در شکل زیر آمده است، تحلیل می‌شود:

۱. برداشت متنی
۲. گرایش متنی
۳. تحلیل توجیهی
۴. تحلیل عمیق
۵. تحلیل عمیق‌تر

این روش شامل پنج سطح تحلیلی است. این سطوح عبارتند از: سطح-سطح، سطح-عمق، عمق-عمق، عمق-سطح، عمق-عمق و عمیق‌تر. هر سطح دارای ویژگی‌هایی است که در ادامه تشریح می‌شوند.

بر دو سطح اول (سطح-سطح) و دوم سطح-عمق نوعی از توصیف حاکم است که با مرحله‌ی توصیف در روش فرکلاف شباهت دارد؛ اما تفاوت اساسی آن با روش مزبور در نوع انتخاب کلمات و جملات موجود در متن برای انجام تحلیل است. سطح اول (سطح-سطح) با نام برداشت از اصل متن در صدد کشف کلمات و جملاتی است که در متن دارای بار معنایی خاص در راستای اهداف تحقیق باشند. این برداشت، یک انتخاب آگاهانه است که کلیه‌ی جملات مرتبط با هدف تحقیق را گزینش و برای انجام مراحل بعدی در ستون اول تحلیل در روش پدام درج می‌نماید.

این سطح از تحلیل، سطحی‌ترین و ظاهری‌ترین بخش تحلیل گفتمان است و مهمترین ویژگی آن در مورد گزارش‌های خبری نشریات مختلف، تشخیص دیالوگ‌ها یا صحنه‌هایی است که دارای زمینه‌ی مرتبط با بحث مقاله هستند. به همین دلیل هم نفس تشخیص این ویژگی در گزارش‌های مزبور، نوعی تحلیل از سریال است و در مرحله‌ی اول تحلیل قرار می‌گیرد.

سطح دوم تحلیل در این روش جهت‌گیری و گرایش متن نامیده می‌شود و همسان با بخشی از سطح دوم فرایند تفسیر در نگاه فرکلاف، یعنی «معنی کلام» است. در اینجا

معانی جملات نه تنها در قالب کلمات و معناهای صریح و ضمنی آنها به شکل انفرادی و ترکیبی مورد توجه قرار می گیرند، که فراتر از آن به جهت گیری ها و گرایش های گوناگون جملات و در نهایت خود متن، نسبت به مسائل مختلف اما مرتبط با موضوع تحقیق نیز توجه می شود.

ستون دوم جدول پدام، جهت گیری ها و گرایش ها را نشان می دهد. در اینجا و در راستای بحث مقاله،

معنایی که تحلیل گر از جملات مرتبط برداشت می کند، آمده است. این ستون، دلیل انتخاب تحلیل گر را برای خواننده‌ی متن روشن می کند و معنای آن را تبیین می نماید. سطح سوم تحلیل با روش «پدام»، سطحی نیمه عمیق از تحلیل است که ذیل ستونی با نام تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن آمده و همسان با بخش دیگری از سطح سوم فرایند تفسیر فرکلاف یعنی انسجام موضعی است. از آنجایی که منظور فرکلاف برقراری انسجام فراگیر و کلی بین تمامی اجزاء یک متن نیست، بلکه بحث در زمینه ی برقراری انسجام در بخش معینی از یک متن است (فرکلاف، ۱۳۷۹: ۲۱۸).

تحلیل در این مرحله، به سطح نهایی خود نمی رسد و ارتباط با دیگر سلول های جدول در آن مورد بررسی قرار نمی گیرد.

آنچه از این سطح تحلیل بدست می آید، تشریح بافتی است که گزارش در شرایط خاص آن تولید شده است. در این مرحله تحلیل گر تلاش می کند که معنای مرتبط با بافت یا بافت های مرتبط با خلق متن را تبیین کند. در حقیقت در این مرحله، تحلیل گر در صدد کشف رابطه ی متن با زمینه ی خلق متن و بینامتنیت های مورد استفاده ی پدیدآورنده ی متن است.

سطح چهارم تحلیل در این روش عمق-عمق، همسان با سطح چهارم از مرحله ی تفسیر، یعنی ساختار و جان مایه ی متن و نیز مرحله ی تبیین در نگاه فرکلاف است. این مرحله، مرحله ی خروج از ساختار ظاهری متن و توجه به فرامتن های مرتبط با متن است. در این مرحله تلاش می شود میان متن، زمینه و فرامتن های مرتبط با متن پلی ایجاد شده و نهفته ی متن، آشکار شوند. مقایسه ی سلول های جدول با هم و استنتاج از آنها در این مرحله صورت می گیرد. این سطح، سطح عمیق تحلیل گفتمان به روش پدام است.

سطح بعدی تحلیل گفتمان که به نوعی خروج از روش فرکلاف است، سطح عمیق تر تحلیل نام دارد، که به بررسی گفتمان های اجتماعی حاکم بر گزارش های خبری

مورد تحلیل برای تولید معانی آن می باشد. در این مرحله، متن، بینامتنیت و فرامتن، همزمان مورد توجه قرار گرفته و تحلیل نهایی ارائه می شود. مقایسه گفتمان‌های مختلف سیاسی- اجتماعی، کشف نقاط تفاوت یا اشتراک هر کدام از این گفتمان‌ها و در نهایت هم‌گزینش گفتمان برتر یا عناصر برتر گفتمانی در این مرحله صورت می‌گیرد.

در اینجا مفسر یا تحلیل‌گر حضور کامل و تام داشته و قرائت نهایی مفسر و تحلیل‌گر صورت می‌گیرد که با استفاده از متن، زمینه، بینامتنیت‌های پدیدآورنده و تحلیل‌گر، فرامتن‌های متن اصلی با گرایش پدیدآورنده و فرامتن‌های احتمالی متن با گرایش تحلیل‌گر مورد استفاده قرار گرفته و تحلیل اساسی صورت می‌گیرد. اینجا است که نوعی از جمع بندی در شکل خط مشی یا رویکردهای خیلی کلان بوجود می‌آید.

بدین ترتیب در این مرحله است که کار نظری جدیدی صورت می‌گیرد. یعنی در این گونه از تحلیل گفتمان، اگر چه از تحلیل یک مورد استفاده می‌شود اما تحلیل این مورد، به تنهایی هدف نبوده و نیل به دیدگاه‌های جدید، با توجه به سایر گرایش‌ها و گفتمان‌های موجود هدف نهایی است که می‌تواند تحلیل مورد نظر را به نتیجه نهایی برساند (بشیر، ۱۳۸۸: ۱۰۲).

بدیهی است که اگر چه برای ساده سازی عملیات در روش پدام، برای درج مطالب مختلف از ستون‌ها استفاده شده است، اما به دلیل تشریحی بودن مراحل چهارم و پنجم، درج مطالب و تحلیل‌های مربوط به آن‌ها در جدول ضروری نیست، اما برای درک آسان تر سه سطح اول که بیانگر مراحل اولیه تعامل با متن و حرکت تحلیل‌گر برای انتخاب، تعیین گرایش و توجیه جهت گیری‌ها است، به جدول نیاز است.

با چنین شیوه‌ای می‌توان اطمینان یافت که با هر مرحله از شیوه پیشنهادی، بخشی از معنا در حلقه‌های مختلف روشن می‌شود و در نهایت در مرحله پایانی تحلیل گفتمان حلقه‌های معنایی مزبور، معنای کامل البته بر پایه برداشت‌ها و قرائت خواننده، ارائه می‌گردد (بشیر، ۱۳۸۸: ۱۰۲)

وبلاگ‌های مورد تحلیل:

از میان خیل عظیم وبلاگ‌های مرتبط با موضوع تنها مواردی انتخاب شده‌اند که به صورت منظم، پستشان را به روز می‌کردند. از میان این دسته وبلاگ‌ها ۱۷ وبلاگ انتخاب شدند، تا هنگامی که نظرات اختلافی به اشباع تقریبی رسید، مطالعه وبلاگ‌ها و انتخاب هدفمند از میان آنها ادامه یافت.

تحلیل گفتمان وبلاگها:

برای تحلیل وبلاگ ها به صورت گلوله برفی حدود بیست و پنج وبلاگ را بررسی و از میان هر وبلاگ حداقل ۳ پست را مطالعه کردیم. برای تحلیل گفتمان نیز از جداولی که با نام روش پدام^۹، گسترش یافته است استفاده کرده ایم. در این جداول ابتدا قسمتی از متن انتخاب شده و در ستون دوم جهت گیری متن مطرح شده است. در ستون سوم نیز تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن مطرح شده است. این جداول کار ما را برای تحلیل های مراحل بعد آسانتر می کنند. در این برداشت ها کلیشه هایی که توسط نگارنده القا گردیده است شناسایی شده است. مفاهیمی که سازنده عنوان «دیگری» هستند، در این جداول شناسایی می شوند. عموماً شیعه بودن معادل مفهوم دیگری می باشد.

۱- وبلاگ اول

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
وهابیت مذهبی نو ظهور نیست، بلکه اعتقادات اصیل اسلامی را ترویج می نماید.	مسلمانان بی خیرند لذا از حقانیت و هابیت اطلاعی ندارند.	برای ایجاد تفرقه ی بیشتر بین مسلمین اقدامات محمد بن عبدالوهاب را مذهبی تازه نامیدند و مسلمانان ناآگاه نیز به پیروی آنها از ظهور مذهبی نو سخن گفتند که البته این نامگذاری اصولاً درست نیست
شیعه از قرآن بی خبر بوده و از اسلام منحرف است. القای گفتمان شرک شیعه	قرآن با شفاعت مخالفت دارد.	بسیاری از مردم برخلاف آیه ده سوره حشر از بزرگواران و صالحان مدد و فریادرسی می طلبند و به ایشان متوسل می شوند در حالیکه بر طبق دلایل قرآن ما باید نخست برای خود، سپس برای آنها طلب آمرزش گناهانشان را از خداوند بخواهیم.

۲- وبلاگ دوم

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
<p>فلسفه ای که در حوزه های علمیه تدریس می شود و اساس فکری بسیاری از علمای شیعه را تشکیل می دهد، کفر آمیز است. انتخاب چارچوب کفر شیعه برای بررسی علوم اسلامی موید شیعه</p>	<p>وحدت وجود، کفر است.</p>	<p>بزرگترین ملحدان، گروهی هستند که معتقد به وحدة الوجود می باشند. آنها، می گویند: خالق، عین مخلوق است. لذا هر اسم پسندیده یا ناپسندی، نزد آنان بر خداوند اطلاق می شود. بسی پاک و منزّه است خداوند از آنچه آنها می گویند</p>

۷۹
دانشنامه مطالعات
قدرت نرم

سارا طالبی و همکاران
چنگ نرم علیه تشیع؛ بازنامی شیعه در وبلاگ های فارسی زبان معاند

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۳- وبلاگ سوم

تحلیل توجیهی با توجه به گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
<p>اعتقاد شیعه به امام زمان را مورد هجومه قرار داده است. چارچوبی که عقاید شیعه را بررسی کرده است عدم اصالت مذهب شیعه و بدعت در ایجاد آن است.</p>	<p>بخاری و مسلم را مبنای اعتقادی دانسته و همه احادیث آنرا معتبر فرض میکنند. تمام منابع دیگر مسلمانان را قابل نقض میدانند.</p>	<p>هر چند بخاری و مسلم همه احادیث صحیح را در کتاب های خود گرد نیاورده اند ولی این موضوع روشن است که آن ها همواره می کوشیده اند در هر باب از ابواب مهم علم، حداقل یک حدیث نقل کنند. با این حال چگونه ممکن است به موضوع مهمی همچون "ظهور مهدی" که معتقدات بسیاری بر آن بنا شده توجهی از خود نشان ندهند و حدیثی درین مورد نقل نکنند؟ معنای این امر این است که روایاتی که درین زمینه وارد شده از لحاظ سند واجد شرایطی که بخاری و مسلم برای حدیث صحیح در نظر گرفته اند نبوده است.</p>
<p>شیعه در اقلیت هستند و با نظرات شاذ خود سبب ویرانی اسلام هستند. القای بیگانه بودن شیعیان و اینکه علت تفرقه خود آنها هستند.</p>	<p>شیعیان با تعصبات خودشان عامل، اختلافات بین مسلمین هستند</p>	<p>اما فاطمی های مصر در مذهب شیعی خود که تندترین و غالی ترین نوع تشیع بود و از باورهای جمهور مسلمانان بسیار فاصله داشت تعصب داشتند و با خلافت عباسی در بغداد شدیداً در حال رقابت و مخالفت بودند آن هم در زمانی که امت در مقابل امواج خروشان و ویرانگر صلیبیان در شمال و غرب نیازمند وحدت و همکاری بود.</p>

۴- وبلاگ چهارم

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
<p>شیعه بازگشت به عصر جاهلیت دارد چون معتقد به توسل و شفاعت است و اهل بیت را مانند اعتقاد مشرکین، واسطه فیض می دانند. حرکت در چارچوب تفکر شرک شیعه</p>	<p>اسلام مخالف واسطه و شفیع قرار دادن در رابطه با خداوند است</p>	<p>اسلام خواست که اعراب جاهلی را از حقیقت این واسطه ها و شفیعان - یعنی بتهایی که به غیر از خدا پرستیده می شدند - آگاه سازد، و لذا این معبودان پرچ و ناتوان را چنین توصیف کرد</p>
<p>اعتقادات شیعه با متون قرآن هم در تضاد است. شیعه دچار شرک است</p>	<p>استدلال شیعه برای توسل به معصومین مانند استدلال بت پرستان است که در قرآن آمده و قرآن هم شفاعت قرار دادن را رد کرده و شفاعت و توسل به معصومین مانند بت پرستی است. شیعیان برای ائمه جایگاه خدایی قائل هستند.</p>	<p>در اثر این اشتباه، به فکر واسطه بین خدا و خلق افتادند تا بتوانند به وسیله آن واسطه ها، دعاها و حوایج خود را به خدا برسانند و آنان را شریک دعای خود قرار دهند. پس از مدتی برای عبادت همین واسطه ها قیام کردند و فکر شفاعت در ذهنشان رسوخ کرد و آنان را مالکان نفع و زیان برای بشر محسوب کردند و معتقد شدند که آنان با سلطه غیبی که دارند، می توانند چیزهایی بدهند و یا بگیرند. قرآن کریم، همین عقیده شان را به شدت نکوهش می کند، و بهانه ایشان که می گفتند: ما این بتها را از نظر ذات و گوهرشان عبادت نمی کنیم، بلکه بدین جهت آنها را می پرستیم که ما را به خدای بزرگ و برتر - که هم خالق ما و معبودان ما، و مالک همه چیز و همه کس است - نزدیک سازند، به طور قاطع مردود می شمارد</p>

در مطالب بالا سعی بر اختلاف افکنی بین شیعیان و گروه های تکفیری از مهمترین اهداف بوده و بر این اساس اتهام شیعه به شرک برجسته می شود

۵- وبلاگ پنجم

برداشت از اصل متن	جهت گیری و گرایش متن	تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن
بهترین روزه بعد از رمضان روزه ماه الله محرم است به روایت بخاری و مسلم	ایام شهادت امام حسین(ع) ایام مبارکی است.	تاییدی بر حکومت بنی امیه و مخالفت با مظلومیت امام حسین(ع). القای تفکراتی که اختلاف بین شیعه و سنی را تشدید میکند. درحالی که بسیاری از گروه های تکفیری در ایران در ایام شهادت امام حسین در عزاداری ها شرکت می کنند .

در این مطلب بر ایجاد اختلاف بین شیعه و سنی دامن زده شده است .

۶- وبلاگ ششم

برداشت از اصل متن	جهت گیری و گرایش متن	تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن
سالروز در گذشت سرور زنان دو عالم، دختر گرامی حضرت محمد مصطفی (ص) پیامبر مهربانی، حضرت فاطمه (رض) بر عموم یکتاپرستان تسلیت باد	حضرت فاطمه(س)مورد احترام اهل تسنن هم می باشد ولی ایشان شهید نشده است	در حق فاطمه(س) هیچ ظلمی صورت نگرفته است.

مطالب این وبلاگ هم وجود اختلاف را تایید می کند. در مطالب این وبلاگ انواع شرک به شیعه نسبت داده می شود ه به دلیل تکراری بودن آورده نشده است. شرک در سوگند، شرک در سجده، شرک در اعتکاف، شرک در طواف و سعی را مطرح می کند.

۷- وبلاگ هفتم

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
انتخاب چارچوب عدم اصالت مذهب تشیع برای تحلیل تاریخ تشیع اگر الان شیعه پابرجا مانده به دلیل اتصال حاکمان صفوی به آن برای حفظ قدرشان بوده است.	مذهب تشیع اصالت ندارد و دائم تغییر میکند و رنگ به رنگ می شود. مذهب تشیع بدعت صفویه است.	باید دانست که مذهب شیعه از ابتدای حدوث ظهورات رنگارنگ نموده و کسوتهای گوناگون پوشیده و در هر وقت به رنگ دیگر ظاهر شده تا آنکه سلاطین صفویه در عراق و خراسان در ترویج این مذهب و قوانین او کوشیدند .
اجتهاد در مذهب شیعه سبب لطمه خوردن اصول اسلام است و اسلامی در این مذهب باقی نمی ماند. این مذهب از سنت سلف اسلام فاصله گرفته است.	در مذهب شیعه علما در اصول و فروع دین دخالت میکنند و فقه شیعه گمراه کننده است.	این تلون و تبدل خاصه همین مذهب است و بس با تیان مبانی مذهب تشیع مناسب هر وقت مذهبی تراشیده اند و بر یک اسلوب قرار نگرفته و تبدیل اصول و تحویل ارکان بسیار در این مذهب واقع شده است
مذهب شیعه غیر عقلانی و باطل می باشد.	قمه زنی جزو عقاید شیعه	عکس و شعر برای نقد قمه زنی
جمهوری اسلامی و شیعیان اعتقادی به وحدت مسلمانان ندارند.	جمهوری اسلامی از بحث وحدت برای فریب دیگر مسلمانان استفاده میکند	این قبیل حرکتهای زنده و توهین آمیز که ماهیت رژیم را بر ملا می سازد، بیانگر آن است که سخن از برابری در حقوق و شعار وحدت، تقیه و دروغ و فریبی بیش نیست و بحث اتحاد ملی و انسجام اسلامی و وحدت شیعه و سنی از دیدگاه ولایت سالاران، یک بازی سیاسی است که فقط مصرف تبلیغاتی دارد و به منظور فریب افکار عمومی به ویژه مسلمانان جهان، به کار برده می شود،

۸- وبلاگ هشتم

در این وبلاگ در یادداشتی به نقد فیلم حضرت یوسف پرداخته شده و نویسنده سعی کرده از ضعفهای محتوایی فیلم به نقد جمهوری اسلامی برسد و در نهایت اینگونه القا می کند که در نگاه شیعه که در این فیلم ظهور پیدا کرده است به حضرت یوسف بی احترامی شده است و اینگونه نتیجه می گیرد که شیعیان حاضرند به انبیا بی احترامی نمایند. در این وبلاگ همچنین از موارد انحراف عملکردی برخی شیعیان برای نقد مذهب تشیع استفاده شده است مثل اینکه این مسائل جزئی که اساسا از طرف مذهب تشیع مورد پذیرش هم نیستند، اساس مذهب شیعه می باشند. همچنین در این وبلاگ با ایجاد برخی کلیشه ها چون قمه زنی سعی در مخدوش جلوه دادن کل مذهب شیعه شده است.

تجزیه و تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
انتساب شرک به تشیع و آوردن دلیل از بیان رسول اکرم(ص)	شیعیان در محل قبور ائمه زیارتگاه ساخته و در آنجا نماز میخوانند که از شرک است.	از جمله وسائل شرک نماز در مساجدی است که در آنها قبر است، و نماز در آن مساجد باطل است، چنانکه رسول الله می فرماید: ((لعن الله اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد)). [بخاری و مسلم از حدیث عائشه].
شیعیان از سنت رسول اکرم رویگردان شده و مشرک هستند	شیعیان قبرها را صاحب قدرت و تاثیر گذار می دانند و شیعیان با زیارت قبور ائمه برای خدا شریک قائل می شوند	به کسی غیر از رسول الله (ص) اقتداء و تاسی نمی کنیم. متأسفانه افرادی که از دیدگاه مردم از جمله علماء بشمار می روند و یا صاحبان مقام و قدرت هستند مانند انسانهای جاهل نزد قبرها کارهایی انجام می دهند که در واقع از جمله گمراهان بشمار می روند.

<p>شیعه مبتلا به شرک است.</p>	<p>شیعیان به پیامبر اکرم و ائمه متوسل میشوند و از غیر خدا درخواست کمک می کنند</p>	<p>سؤال کردن و طلب توبه مقام پیامبر، و ولی، یا سوگندت به یکی از اینها، بدعتی است که تو را بسوی شرک میکشانند، و اگر هم تو را به شرک نکشانند، این نوع طلب حرام است، زیرا در اینجا سؤال کننده فقط از خداوند کمک خواسته است.</p>
<p>تکیه بر سید بودن مستمسک شیعیان نمی تواند قرار بگیرد.</p>	<p>خویشاوندی با پیامبر(ص)، سودی ندارد.</p>	<p>چند ماهی قبل از رحلت رسول الله صلی الله علیه و سلم حضرت به آنها فرمود ممکن است روز حساب شما خویشاوندیتان را با من عنوان بکنید، از حالا به شما اخطار می کنم، مبدا روز حساب اسمی از قرابت و خویشاوندیتان با من به میان آورید فقط باید به عمل و عقیده خودتان متکی باشید. مطمئن باشید که خویشاوندی من به شما هم کمکی نخواهد کرد</p>

۹- وبلاگ نهم

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
<p>شیعیان دچار انحراف از اسلام شده اند و با این وجود به دیگر مسلمانان خرده میگیرند.</p>	<p>مداحیهای شیعیان با قرآن در تضاد است (البته عمدا مداحی انتخاب شده است که مناقشه برانگیز است).</p>	<p>بباید اشعار مداحی را با نص قرآن بررسی کنیم. در قسمتی از آن مداح میگوید: "توکل کن علی الحیدر". (حالا بماند چه توهین هایی به گروه های تکفیری کرد و مسجدهای ما را به بتخانه توصیف کرد.)</p>

<p>علمای شیعه با وجود ادعا به حق بودن اختلاف با مسلمین جهان را رواج میدهند و سایر مسلمانان را خارج از دین اسلام و حتی دارای انحرافات اخلاقی عمیق معرفی میکنند.</p>	<p>علمای شیعه به مقدسات اسلام اهانت میکنند.</p>	<p>اخیرا... در یکی از خطبه های خود، از بالای منبر "اسلام ناب محمدی" نه تنها عمر خلیفه دوم مسلمانان جهان را به باد بدترین و زشت ترین ناسزاها قرار می دهد بلکه با سند فقهی و حدیث پیامبر و علی مدعی می شود که از نظر "شرع" همه مسلمانان سنی مذهب حرامزاده هستند.</p>
--	---	--

در این وبلاگ نیز هدف اصلی تفرقه افکنی بین شیعیان و گروه های تکفیری است.

۱۰- وبلاگ دهم

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
<p>اگر گروه های تکفیری اعتراض میکردند. دنیا متوجه ضعف اعتقادی! شیعیان ایران میشدند و عده جدیدی با مذهب ساختگی! آنها همراه نمیشدند.</p>	<p>القای اینکه اهل تسنن در ایران به سکوت فرورفته اند و سکوتشان مانع بر ملا شدن بطلان مذهب شیعه است.</p>	<p>سکوت و مدارای گروه های تکفیری ایران نه اینکه تنها آتش جانیشان شده و روز بروز آنها را بسوی نابودی سوق می دهد. بلکه باعث شده دنیا حقیقت شیعه صفوی را درک نکند، و باعث شده دعوت آنها در بین مسلمانان جاهل و نادان طرفدارانی پیدا کند.</p>
<p>با اینکه جمعیت گروه های تکفیری یک سوم ایران است حقوق گروه های تکفیری زیر پا گذاشته میشود</p>	<p>القای جمعیت یک سوم گروه های تکفیری به نسبت جمعیت کل ایران</p>	<p>گروه های تکفیری ایران که یک سوم جمعیت این کشور را تشکیل می دهند..</p>

با القای این مطلب که گروه های تکفیری جمعیت زیادی در ایران دارند و سکوت در برابر مذهبی باطل کرده اند تفرقه و اختلاف را بین شیعه و سنی تشدید می کند.

۱۱- وبلاگ یازدهم

برداشت از اصل متن	جهت گیری و گرایش متن	تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش متن
<p>فان ءامنوا بمثل ما ءامنتم به فقدهتدوا و ان تولوا فانماهم فی شقاق فسیکفیکهم الله و هو السميع العليم“ بقره ۱۳۷ نتیجه: ۱- ایمان اصحاب رسول الله (ص) ملاک و معیار درستی یا نادرستی ایمان دیگران است</p> <p>۲- کسانی که به اصحاب پیامبر (ص) پشت کنند و آنها را گمراه بشمارند، خود درگمراهی و ضلالت هستند.</p>	<p>با تفسیری بدون آوردن دلیل کافی، صحابی رسول اکرم را منظور آیه مذکور خوانده و آنها را معیار دینداری قرار داده است.</p>	<p>شیعه به دلیل دوری از صحابی فاقد تدین اصیل هستند</p>

۱۲- وبلاگ دوازدهم

برداشت از اصل متن	جهت گیری و گرایش متن	تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش متن
<p>رژیم مکار و جنایت پیشه ی ولایت فقیه، همه ساله در ماه ربیع الاول هفته ی به اصطلاح وحدت برگزار می کند و در این هفته گوشه هایی از رقص و دست افشانی برخی از سنی نماها و شیعه ها را به نمایش می گذارد و سردمداران خودکامه ی رژیم از آن با آب و تاب به نام وحدت شیعه و سنی و انسجام اسلامی یاد میکنند.</p>	<p>مخالفت مستقیم با نظام جمهوری اسلامی هفته وحدت را تصنعی خوانده و سنی های شرکت کننده را فاقد دین خوانده است.</p>	<p>سنی نباید و نمیتواند با شیعه به وحدت برسد</p>

تصویر چهره ای اختناق آمیز از نظام که جز با انتساب به ولی فقیه از گزند آن نمیتوان در امان بود.	مخالفت علنی با ولایت فقیه	سردمداران این نظام خودکامه عملاً نشان داده اند که برای هیچکس جز خودیها و آن هم وابسته های عملی به خانواده ی شوم ولایت مطلقه ی فقیه، ارزشی و حق و حقوقی قائل نیستند.
جمهوری اسلامی با نادیده گرفتن جمعیت عظیم گروه های تکفیری سعی در نابودی آنها دارد.	القای فشار بر اهل تسنن القای اینکه جمعیت سنی مذهب جمعیت زیادی از کشور را تشکیل میدهند.	با توجه به اینکه پیروان مذهب تسنن در ایران شدیداً از سوی رژیم فاشیستی ملایان تحت فشار هستند و با وجود بیش از ۱۵ میلیون نفر جمعیت، حتی حق داشتن یک مسجد در تهران را نیز ندارند.

۱۳- وبلاگ سیزدهم

تحلیل توجیهی با توجه به گرایش متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
رد نیاز به وجود معصومین و در نتیجه انکار پایه های اصولی تشیع و راه را برای پذیرش خلفا باز کردن	شیعیان در باور به عصمت امامان اشتباه می کنند. حتی پیامبران معصوم نیستند. توبه برای پاک شدن انبیا کافی است. قرآن عصمت را ضروری نمی بیند.	آیا ویژگی امام ملازم با عصمت است؟ اینگونه نیست. چون هر کسی گناه می کند حتی پیامبران از آن مصون نیستند بلکه قرآن ظالمین را کسانی معرفی می کند که رویه ظلم جزئی از شخصیت و رویه کاری آنهاست نه کسیکه توبه می کند.. فردی که ظلم می کند تا زمانی صفت ظالم به او منتسب می شود که توبه نکند نه زمانیکه دست به توبه می زند.

تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش متن	جهت گیری و گرایش متن	برداشت از اصل متن
شیعیان به اشتباه ائمه را مخالف خلفا میدانند. خلفا غاصب خلافت نبوده اند. شیعه مذهبی انحرافی است.	اهل بیت علیهم السلام خلافت خلفا را برخلاف تفکر شیعیان قبول داشته اند.	خليفة اول قبل از فوت عمر را به جانشینی انتخاب کرد و این مطلب به وسیله عامه مردم از جمله اهل بیت محمد(ص) پذیرفته شد

مرحله تحلیل گفتمان عمیق بر پایه دو مرحله چهارم و پنجم:

در مرحله عمیق، نتایج به دست آمده از مرحله سوم تحلیل، یعنی «تحلیل توجیهی با توجه به سایر گرایش های متن» با گفتمانهای مختلف مرتبط، مورد مقایسه، مطالعه و بررسی قرار می گیرند. در این مرحله نوعی از بینامتنیت میان ذهنیت تحلیلگر، بینامتنیت های مرتبط و گفتمان های بینامتنی مورد توجه قرار گرفته و تحلیلگر در صدد آن است که میان این سه بینامتنیت و نتایج به دست آمده از مراحل قبلی تحلیل نوعی از رابطه منطقی و قابل فهم ایجاد می کند (بشیر، ۱۳۹۰، ۱۶).

محورهای عمیق:
۱- شیعیان متهم به شرک هستند توسل به غیر خدا شرک آمیز و انحراف است شفاعت شرک آمیز است زیرا در کنار خدا مخلوقاتش را داری اثر گذاری در هدایت معنوی محسوب کرده اند. تشکیک در بحث عصمت متوسل شدن به قبرها شرک آمیز است. شرک در سوگند، شرک در سجده، شرک در اعتکاف، شرک در طواف و سعی فلسفه صدرایی که در حوزه ها تدریس می شود، شرک آمیز است.
۲- القای اختلاف از طریق مطرح کردن نادیده انگاشته شدن حقوق اهل تسنن جمعیت گروه های تکفیری یک سوم ایران است آن ها حق داشتن اجتماعات رسمی از قبیل مسجد و حوزه را ندارند.
۳- مخالفت با وحدت بین شیعه و سنی تصنعی بودن هفته وحدت القای اینکه اهل تسنن در ایران به سکوت فرورفته اند و سکوتشان مانع بر ملا شدن بطلان! مذهب شیعه است. سنی های همراهی کننده با بحث وحدت فاقد دین خوانده شده اند.
۴- در اقلیت بودن شیعه و شاذ بودن نظرات آنها شیعه در بین مسلمین تعداد اندکی هستند.
۵- شیعه با قرآن آشنا نیست. مداحیهای شیعیان با قرآن در تضاد است. استدلال نظریه امامت، بر خلاف نظریه خلافت، غیرقرآنی است. استدلال شفاعت قرآنی نیست.

ج) تحلیل عمیقتر گفتمان و بلاگهای فارسی زبان سنی:

۱. تاکید بر شرک شیعیان:

کتابهایی چون "پایه های استعمار" از خیری حماد و "تاریخ نجد" از سنت جان ویلبی یا عبد الله ویلبی و "خاطرات حاییم وایزمن" اولین نخست وزیر رژیم صهیونیستی و نیز "خاطرات مستر همفر" و "وهابیت، نقد و تحلیل" از همایون همّتی نشان می دهند، شکل گیری وهابیت توسط انگلیس صورت گرفته و هدف زیربنایی آنها زشت کردن چهره اسلام برای ممانعت از گسترش آن است.

یکی از اصول وهابیت تکفیر و قتل دیگران است و به همین دلیل در طول تاریخ شکل گیری آنها تعداد زیادی از گروه های تکفیری و شیعیان را به قتل رسانده اند. اکنون نیز، برنامه اصلی آنها مشرک جلوه دادن مخالفان و علی الخصوص شیعیان، جهت به دست آوردن مستمسکی برای نابودی شیعیان است.

تاکید به شرک شیعیان در اغلب و بلاگهای مورد تحلیل، در حالیکه این اعتقاد در میان اهل تسنن خصوصا اهل تسنن ایران یافت نمی شود؛ بلکه در برخی فرقه ها نیز که با شیعیان اختلاف بیشتری دارند، تکفیر شیعیان در این حد مطرح نمی شود، نشان از ترویج تفکر وهابیت در مطالبی که شیعیان را مشرک و خارج از اسلام می دانند، دارد.

کتاب «تبدید الظلام و تنبیه النیام الی خطر الشیعه و التشیع علی المسلمین و الاسلام» نوشته یکی از جدلیون برجسته وهابی بنام «ابراهیم الجبهان» که با هزینه نهادهای دینی وهابی منتشر شد، نمونه ای از این آثار است که شرک شیعیان را مطرح می نمایند. این کتاب در اواسط دهه ۱۹۷۰ منتشر شد و پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹ در سطح گسترده در داخل و خارج از عربستان توزیع شد.

تحصیلات نویسنده این کتاب در سطح بسیار پائینی است، وی از یک دانشگاه دینی فارغ التحصیل نشده و هیچ اثر دیگری نیز تالیف نکرده است. با وجود این کتاب وی مورد استقبال جامعه وهابیون قرار گرفت و در خلال سالهای ۱۹۸۸ تا ۱۹۷۶ نُه بار تجدید چاپ شد. هدف اصلی نویسنده نفی و تقبیح شیعیان است. «الجبهان» برخلاف مفهوم متعارف رافضی، آنرا به معنای «کسانی که اسلام را بطور کلی نفی می کنند» تعبیر نموده است. وی تشیع را به عنوان یک نظام عقیدتی مبهم مبتنی بر احادیث فاسد و بی اعتبار و مجموعه ای از اندیشه های باطل و پوچ معرفی کرده است. از نظر وی تشیع مذهب جدیدی است که از فرقه های مجوس، مسیحیت و یهودیت مشتق شده و این مذهب

استبدادی و طاغوتی آفت و بلایی است که توسط مراکز یهودی و فراماسونری، یاوه گویان، شیادان و احمقان ساخته و پرداخته شده است (ابراهیم، ۱۳۹۰). نفوذ این نگاه در اکثر وبلاگ ها قابل مشاهده است. مطالبی که مداحی های شیعیان را نقد کرده، مطالبی که توسل و اعتقاد به شفاعت را رد کرده از این دست است. از جمله استدلال هایی که با آن اتهام شرک به شیعیان نسبت داده می شود، ساخت بارگاه و گنبد بر مزارهای متبرکه است.

”نگه داشتن و حفظ مکان های شرک و طاغوت جایز نیست و باید آن را خراب کرد چرا که از شعائر کفر و شرک بوده و از بزرگترین منکرات به شمار می آید... از جمله مکان های شرک و طاغوت، مشاهده و گنبد و بارگاهی است که بر قبور ساخته شده است و طاغوتیان در آنجا غیر خدا را می پرستند و به سنگ ها و در و دیوارهای آنجا متبرک می شوند. این مکان ها نه تنها بمانند بت های لات و عزّی و منات است بلکه از آنها نیز بدتر بوده و شرک در این مکان ها بزرگ تر است“ (ابن تیمیم، بی تا: ص ۴۳۶). ردپای این تفکر همانطور که در متون جداول آورده شده در وبلاگ ها مشاهده می شود. همچنین همانگونه که در برخی جداول ذکر گردید، توسل به اهل بیت به عنوان دلیل محکم بر تعارض اعتقادات شیعه با آیات قرآن و توحید اشاره گردیده است.

۲. دامن زدن به تفرقه به جای وحدت:

بیشتر وبلاگهای معاند شیعه در بازنمایی شیعیان به طرح اختلافاتشان با آنها پرداخته اند و تلاش برای وحدت کم رنگ است. این گفتمان نفوذ رد پای وهابیت را تقویت می کند. خصوصاً با توجه به اینکه دشمن به دنبال کشاندن مرجعیت فکری و علمی گروه های تکفیری ایران به خارج از کشور خصوصاً عربستان می باشد. تاکید بر ضعفهای شیعیان جهت نقد مذهب تشیع، در وبلاگهای مزبور برای نقد مذهب تشیع و نه عملکرد شخصی شیعیان، از ابزارهای مهم این تعمیق تفرقه است. این در حالی است که وهابیت با اعتقاد به لزوم بازگشت به سنت سلف، اهل تسنن را نیز خارج از اسلام معرفی کرده و بعضاً به کشتار مسلمانان گروه های تکفیری نیز اقدام نموده است. فرقه وهابیت، هیچ راهی برای گفتگو و تقریب مذاهب باز نگذاشته و با اعتقاد به کفر سایر مسلمانان راه وحدت را بن بست می داند.

وهابیون در اواسط دهه ۱۹۵۰ به منظور ممانعت از مصالحه و سازش شیعیان و اهل تسنن و برای اثبات سازش ناپذیری شیعه و سنی، اثر الخطیب بنام «الخطوط العریضه» را منتشر و توزیع نمودند، زیرا الخطیب در این کتاب تشیع را کاملاً متفاوت با اسلام

معرفی کرده بود. بدین ترتیب علمای وهابی هر گونه مصالحه و سازش شیعه و سنی را نفی کردند.

الخطیب در این رابطه چنین می‌گوید: «سازش ناپذیری فرقه‌های سنی و شیعه از آنجا ناشی می‌شود که شیعیان در مورد اصول و مبانی عقیدتی دینی با بقیه مسلمین اختلاف دارند، این امر در موضع‌گیری علمای شیعه و عقاید و اعمال دینی شیعیان نمود یافته و این وضعیت همچنان استمرار یافته است» (ابراهیم، ۱۳۹۰).

اشاره ی اغلب وبلاگ‌ها به اعتقاد به شفاعت در میان شیعیان و نقد آن به عنوان مبنایی برای شرک شیعه در حالی رخ می‌دهد، که اعتقاداتی مانند جسمانیت خداوند سبحانه و تعالی یا انجام اموری مانند خنده و راه رفتن که مختص انسان هاست از جانب ذات باری تعالی، در تفکر وهابیون رسوخ دارد و عبور از این شرک واضح و انحراف برجسته در کنار القای تفکر شرک شیعیان شاهدهی دیگر بر تاثیر تبلیغات و تفکرات تکفیری‌ها در مطالب منتشره در این وبلاگ‌ها است.

نتیجه‌گیری

بررسی و تحلیل وبلاگهای تکفیری معاند شیعه حکایت از آن دارد که اکثر قریب به اتفاق آنها سعی در رد مذهب شیعه و تأیید و تبلیغ تفکرات سلفی و تکفیری خود ساخته و نه اصیل را دارند. البته انتقاد و رد مذهب تشیع در همه آنها به یک منوال رخ نداده است، برخی آگاهانه به انتخاب نقاط ضعف شیعیان و خطاهای آنها پرداخته و سعی در تفسیر آن خطاها به اصول شیعه داشتند. برخی از تفسیر آیات قرآن کمک گرفته بودند تا عملکرد شیعیان را بدون آوردن دلایل موثق برای تعبیر آیات، همانند مشرکین جلوه دهند. این درحالیست که در ایران و در جهان اسلام علمای اهل سنت به گفتگو و وحدت بین شیعه و سنی قائل بوده و برای شیعه هم شان مسلمانی قائل بوده و هستند.

در بررسی وبلاگهای مزبور تعداد مطالب پیرامون وحدت بین شیعه و سنی در حداقل میزان ممکن پرداخته شده بود. درباره ارتباطی که به واسطه وبلاگهای گروه‌های تکفیری ایجاد می‌شود، بررسی نظرات بازدیدکنندگان وبلاگ‌ها حکایت از آن دارد که بیان مطالب اختلافی صحنه‌ای برای ابراز بیان احساسات دینی قلمداد شده است که گاهی به فضایی به دور از اخلاق و تفرقه‌افزا تبدیل شده است. البته در خیلی موارد هم از ادبیاتی متین برای بحث کردن با نویسنده مطالب استفاده شده که در ایجاد فضای بحث علمی برای روشن شدن حقایق اختلافات دینی موثر است.

تحلیل گفتمان وبلاگهای مزبور حکایت از آن دارد مضامین مطرح در جنگ نرم همانند تفرقه و کوبیدن بر طبل اختلاف یکی از محوری‌ترین مباحث مطرح در وبلاگ‌های گروه‌های تکفیری معاند به حساب می‌آید. در وبلاگهای زیادی از برخی اعتقادات شیعه مانند توسل و شفاعت به شرک تعبیر می‌شود و از این طریق شیعه به عنوان طیف جدایی از مسلمین به واقع «دیگری» بازنمایی می‌گردد. می‌توان گفت اتهام شرک به شیعه خصوصاً به سبب اعتقاد به شفاعت امامان، در اغلب وبلاگها مطرح شده است. اما این نوع تفکر در بسیاری از نحله‌های اهل تسنن ایران طرفدار ندارد و رسوخ این همه انتساب شرک به شیعه، تاثیر تفکر افراطی و هابیت را تقویت می‌کند.

وجود فضای اختلاف در مورد مسائل جزئی اعتقادی و حتی مسائل غیر واقعی در خیلی موارد و عدم تأکید بر وحدت در اصول مهمی مانند توحید و معاد و نبوت، تاثیر نگاههای افراطی جدلی‌ها و وهابیون را تأیید می‌کند. در شرایطی که اسلام از سوی دول غرب شدیداً در فشار تبلیغاتی است و متهم به تروریسم، نادیده‌انگاری حقوق بشر و ... می‌شود و متأسفانه مسلمانان جهان از لحاظ علمی و سیاسی و اقتصادی در عقب‌ماندگی به

سر می برند، متمرکز شدن بر این اختلافات غم آور است. نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران و موفقیت‌های زیادی که در جهان معاصر به دست آورده است، مورد توجه همه دنیا قرار گرفته و دشمنان زیادی دارد که تلاش برای لطمه زدن به وحدت ملی یکی از اهم تلاش‌های آنها است. لذا همانگونه که شاهدیم گاهگاهی تفرقه سبب مشکلات جزئی خصوصا در مناطق مرزی به واسطه تحریک خارجی می شود. بنابراین نیاز است با راهبرد جلوگیری از تبدیل تقابل وهابی - مسلمان به دعوی شیعه و سنی به تقویت وحدت بین شیعه و سنی بپردازیم، تا مانند برخی کشورهای منطقه دچار آسیب‌های جدی نشویم.

1. Cultural Sense
2. Orbe
3. Framing theory
4. Mental Representation
5. Stereotyping
6. . Difference
7. Practical Discourse Analysis Method (PDAM)
- 8.
9. Practical Discourse Analysis Method (PDAM)

منابع

- ابادری، یوسف علی و کریمی، جلیل (۱۳۸۵). آیا شرق شناسی را پایانی هست؟ فصلنامه انجمن ایرانی. مطالعات فرهنگی و ارتباطی، شماره ۵
- ابراهیم، فواد (۱۳۹۰)، شیعه در نگاه وهابیان. ترجمه مهدی بهرامشاهی، مجله پگاه حوزه، شماره ۳۱۹
- ابن تمیم جوزیه حنبلی، زاد المعاد فی هدی خیر العباد، ج ۳
- بشیر، حسن (۱۳۹۰). رسانه های بیگانه: قرائتی با تحلیل گفتمانی؛ اسلام هراسی: مقدمه ای برای ایران هراسی، انتشارات سیمای شرق
- بشیر، حسن و حاتمی، حمیدرضا (۱۳۸۸). مطالعه مقایسه ای رویکردهای انتخاباتی: تحلیل سرمقاله های جمهوری اسلامی و کیهان درباره دومین مرحله انتخابات مجلس هشتم، فصلنامه پژوهش های ارتباطی، شماره ۱، صفحات ۹۳-۱۱۴
- بشیر، حسن، چابکی، رامین، مهربانی فر، حسین (۱۳۹۰)، بیداری اسلامی و ایران هراسی: تحلیل گفتمان مطبوعات غربی، مجله (نشریه) رسانه شماره بهار و تابستان، اسفند ۸۹- اردیبهشت ۹۰
- بشیر، حسن (۱۳۸۹). رسانه های بیگانه: قرائتی با تحلیل گفتمانی؛ اسلام هراسی: مقدمه ای برای ایران هراسی، نشریه مدیریت ارتباطات، شماره سوم.
- ترکان عینی زاده آجی جای، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته انسان شناسی، بررسی باورها و کنش های اجتماعی فرهنگی زنان در مورد سلامت، استاد راهنما: دکتر ناصر فکوهی ۱۳۸۹، دانشگاه تهران
- حقیقت، سیدصادق (۱۳۸۵). روش شناسی علوم سیاسی، دانشگاه مفید
- سالار، محمد (۱۳۸۲). انقلاب اسلامی و صدور ارزشهای فرهنگی، مجله اندیشه انقلاب اسلامی، شماره ۱۸-۵

- سعیدی، روح الامین و مقدم فر، حمید رضا(۱۳۹۳). «منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران»، دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم: سال چهارم، شماره ۱۱، پاییز و زمستان

- محمود مولایی کرمانی، بتول و عباس زاده، محمد(۱۳۹۰)، «مطالعه جامعه شناختی رسانه های جمعی به مثابه ابزاری در قدرت نرم (با تاکید بر انقلاب اسلامی)» دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم: سال اول، پیش شماره ۲، تابستان

- موسوی، سید صدرالدین و قربی، محمد جواد(۱۳۹۲). «الهام بخشی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در سند چشم انداز ۱۴۰۴». دو فصلنامه مطالعات قدرت نرم: سال سوم، شماره ۹، پاییز و زمستان

- مهدی زاده، سید محمد (۱۳۸۷). رسانه ها و بازنمایی. تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه ها.

- هال، استوارت (۱۳۸۶). غرب و بقیه: گفتمان و قدرت (محمود متحد، مترجم). تهران: آگه. (نشر اثر اصلی ۱۹۹۲).

16. Jadnet, Fred E.(1995). Intercultural Commnicion. London:sage.

17. Hall, Stuart(1997). The Work of Representation, In Cultural Representation and Signifying Practice, Sage Publication

18. Applegate,J., & Sypher, H. (1988), A constructivist theory of communication and culture. In Y.Y. Kim & W. B. Gudykunst (Eds.), Theories of intercultural communication (pp.41-65). Newbury Park, CA: Sage

19. Hirokawa, R., & Rost, K. (1992). Effective group decision-making in organizations. Management communication Quarterly, 5, 267-288